

Mediesvenskan rockar fett

Seminariet Mediespråk 2009 den 23 och 24 januari i Vasa samlade över 200 journalister, språkvårdare, översättare och studerande som kom för att lyssna, lära, diskutera och umgås. Seminariet var det sjunde i ordningen. Där medverkade ett stort antal föreläsare från Finland och Sverige, från stora medier och små medier,

från huvudstäder och gränstrakter. Temat var "Svenskan rockar fett".

Under seminariet sammanträdde också för första gången den nya mediespråksgruppen. Den har tillsatts av Svensk Presstjänst som har tagit över huvudmannaskapet för mediespråkvården. Gruppen består av representanter för de finlands-svenska mediehusen och Forskningscentralen för

Den nya Mediespråksgruppen samlades för första gången i Vasa den 23 januari. Från vänster Anna Maria Gustafsson (Focis), Catharina Grünbaum (gäst från Mediespråksgruppen i Sverige), Sixten Westerby (Rundradion), Bertel Nygård (HSS Media), Maria von Kraemer (Rundradion), Mikael Reuter (ordförande) samt språkstöden Ylva Forsblom-Nyberg (KSF Media + Åland), Nina Dahlbäck (HSS Media + ÅA) och Anna "Mimma" Olsoni-Broman (Svenska Yle, FNB och ÅU). På bilden saknas Lena Skogberg (KSF Media).

de inhemska språken.

Medlemmar i den finlandssvenska Mediespråksgruppen är språkstöden (dvs. mediespråkvårdarna) **Nina Dahlbäck** (HSS Media + Åbo Akademi i Vasa), **Ylva Forsblom-Nyberg** (KSF Media + tidningarna på Åland) och **Anna "Mimma" Olsoni-Broman** (Svenska Yle, Finska Notisbyrån och Åbo Underrättelser) samt **Anna Maria Gustafsson** (Focis), **Maria von Kraemer** och **Sixten Westerby** (Svenska Yle), **Bertel Nygård** (HSS Media), **Lena Skogberg** (KSF Media) och **Mikael Reuter** (ordförande).

Mediespråksgruppens uppgift är att diskutera och ge rekommendationer i viktiga och principiella språkfrågor. De dagliga konkreta språkfrågorna tas om hand av språkstöden i samarbete med Anna Maria Gustafsson på Focis och ordföranden Mikael Reuter.

Den första språkfråga som Mediespråksgruppen hade att ta ställning till var den nya rekommendationen om användning av stor bokstav i partinamn. Frågan hade aktualiserats sedan rekommendationen införts i den nya upplagan av Svenska skrivregler (utgiven av Språkrådet i Sverige hösten 2008) och därefter fått stöd av både Språkvårdsguppen och Mediespråksgruppen i Sverige. Rekommendationen följs bland annat av Tidningarnas Telegrambyrå (TT) och de flesta svenska medierna.

Den finlandssvenska Mediespråksgruppen konstaterade enhälligt att det inte finns skäl för oss i Finland att avvika från skrivsättet i Sverige, och att vi följaktligen också i de finlandssvenska medierna ska gå in för att följa rekommendationen. Samtidigt beslutade gruppen rekommendera att medierna ska skriva ministeriernas namn med versaler. Också den rekommendationen finns i Svenska skrivregler, men den följs inte konsekvent av tidningarna i Sverige.

(Se: www.mediesprak.fi.)

De e vanligt att säga de e

Den 13 december 2008 disputerade Mona Forsskåhl vid humanistiska fakulteten vid Helsingfors universitet med avhandlingen *Kon-*

struktioner i interaktion: de e som resurs i samtal.

Avhandlingen handlar om den vanligaste tvåordskombinationen i talad svenska, nämligen "de e". Syftet med studien är att analysera om och hur "de e" används som resurs i samtal på svenska samt att testa och diskutera hur två olika teoretiska modeller kan kombineras och användas för att beskriva mönster i samtal som traditionell grammatik inte fångar in.

Mona Forsskåhl bygger på modeller som utvecklats inom konstruktionsgrammatiken, eftersom den traditionella grammatiken inte kan visa alla sådana mönster som utmärker vårt sätt att tala och samtala. Materialet i avhandlingen består av tio timmar inspelade samtal från Finland och Sverige och 1 500 belägg på "de e". Det handlar om samtal mellan vänner och på arbetsplatsen, om mötessamtal och medierade samtal.

Forsskåhl använder sig av en näranalys, så kallad sekvensanalys, för att analysera samtalsutdragen. Sekvensanalysen visar att strängen "de e" verkligen används som en enhet för sig. I många fall hanteras strängen i samtalsmaterialet på sätt som motsvarar de mer abstrakta mönster den traditionella grammatiken beskriver. Men utöver det förekommer också användningar som inte finns belagda och beskrivna i tidigare litteratur. Det verkar exempelvis som om strängen "de e" har en viktig funktion inte bara som del av grammatiskt fullbordade sats, utan också t.ex. som signal om att någon vill ha turen. När man vill få turen i en diskussion kring t.ex. kaffebordet så säger man "de e" och de andra tystnar. Om någon har berättat en kort historia så börjar ofta slutklämmen med "de e", t.ex. "de e helt otroligt". När vi samtalar med varandra är "de e" faktiskt den mest använda tvåordskombinationen i vårt språk. "De e" är en bra resurs eftersom man kan lägga till vad som helst efter den och genom att säga "de e" lovar man inte heller någonting om vad man tänker säga. I en diskussion eller i ett samtal agerar och reagerar vi på den här konstruktionen utan att ens tänka på det, säger Mona Forsskåhl.

Avhandlingen visar också att strängen an-

vänds något olika i Sverige och Finland. I Finland är det vanligt att börja med "de e" medan man i Sverige oftast sätter in andra konstruktioner, t.ex. tvekljud som "aa" och "nämen" före "de e". Forsskåhl tror också att den konstruktionsgrammatiska modellen som hon testat och använder i avhandlingen, kan visa sig värdefull i framtiden t.ex. för datalingvistik och då man utvecklar teknik som skall förstå och kunna producera naturligt talspråk eftersom modellen är så exakt. Opponent vid disputationen var professor Lars-Gunnar Andersson, Göteborgs universitet, och kustos professor Jan Lindström.

Avhandling med både teoretisk och samhällsrelevans

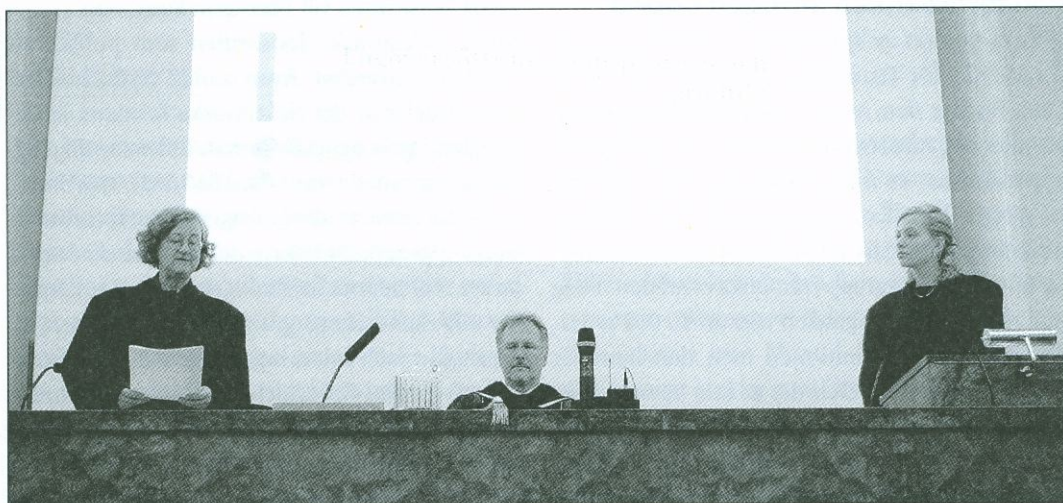
Den 14 mars 2009 disputerade **Lieselott Nordman** med avhandlingen *Lagöversättning som process och produkt: Revideringar och institutioner vid lagöversättning till svenska i Finland*. I den studerar Nordman den process som leder från ett finskt lagförslag till en färdig lagtext på svenska. Hon utgår från ett kombinerat produkt- och processperspektiv och har särskilt intresserat sig för revideringspraktiker, normer och institutionella arbetsprocesser. Den översättningsprocess som hon studerar omfattar tre in-

stitutioner (statsrådets translatorsbyrå, justitieministeriets laggranskningsenhet och riksdagens svenska byrå) och fyra reviderade versioner av varje lagtext.

Den teoretiska ramen för studien är deskriptiv översättningsforskning. Studien placerar sig inom ramen för översättningssociologi och kompletteras med vissa aspekter från organisations-teori. Nordman har skapat en analysmodell med fem övergripande kategorier (revideringar på textnivå, syntaktisk nivå, lexikal nivå, morfologisk nivå och innehållslig nivå) och fyra normer (juridisk lämplighet, korrekt återgivning, språkriktighet och begriplighet). Avhandlingen är uppdelad i tre delstudier, av vilka de två första baserar sig på analysen av åtta lagtexter i olika versioner av översättningsprocessen. Den tredje delstudien baserar sig på en enkät som besvarats av översättare och granskare vid de tre institutionerna.

Undersökningens resultat visar att antalet revideringar är relativt högt och att de inte minskar under översättningsprocessens gång. Det verkar inte finnas någon arbetsfördelning mellan de tre institutionerna. Resultaten visar också att det finns en del brister i kommunikationen mellan institutionerna, vilket försvårar samarbetet både mellan institutioner och mellan enskilda personer. Individernas syn på normer och deras uppfattning om normernas auktoritativa status

Foto: Yvonne Falk

Från vänster: Birgitta Englund Dimitrova, Jan-Ola Östman och Lieselott Nordman.

varierar, så att granskarna anser den juridiska lämpligheten vara viktigast medan översättarna prioriterar språkriktigheten högre. Vidare har både individer och institutioner sina egna specifika arbetsuppgifter som de koncentrerar sig på, vilket också försvårar kontakten med andra institutioner.

I sin lectio precursoria tog Nordman ställning mot den planerade organisationsreformen på riksdagen som kan leda till att riksdagens svenska byrå överförs på stödfunktionerna, eftersom detta kan påverka svenskans ställning som lagstiftningsspråk.

Opponenten Birgitta Englund Dimitrova från Stockholms universitet betonade att Nordman valt ett unikt studieobjekt av internationellt vetenskapligt intresse som har relevans ur ett språkvårdsperspektiv både i Finland, på svenska och internationellt.

Fakultetens representant, professor Ritva Leppihalme från engelska institutionen, betonade också avhandlingens samhälleliga relevans, och ställde frågan: Hur skulle översättningsprocessen se ut om Nordman själv fick bestämma? Nordman svarade att hon gärna skulle se en ökad kommunikation mellan grupper, institutioner och individer i processen. Kustos vid disputationen var professor Jan-Ola Östman.

Rikstermbanken äntligen öppen

I förra numret av Språkbruk (4/2008) presenterade vd:n för Terminologicentrum TNC Anna-Lena Bucher den nya svenska **Rikstermbanken** på Internet. Rikstermbanken, som är helt gratis, öppnades den 19 mars för allmänheten. För första gången kan alla söka svenska termer och definitioner på ett enda ställe. Termbanken innehåller termer och begrepp från olika områden. I dag innehåller Rikstermbanken mer än 40 000 svenska termer och definitioner, men den kommer hela tiden att växa. Och det är inte bara svenska termer i Rikstermbanken. Där finns också termer på andra språk: engelska, franska, tyska, finska, för att nämna några.

Termerna i Rikstermbanken kommer från

många olika ämnesområden – allt från geologi, ekonomi och byggt teknik till städteknik, musiketnologi och inredningsbranschen – och från många olika leverantörer. Fler än ett 50-tal myndigheter och branschorganisationer har bidragit med sina ordlistor, och TNC:s ordlistor finns också med. Detta borgar för att termerna överlag är förankrade och användbara av fackexperter inom ämnesområdet.

I Rikstermbanken får man bland annat klart för sig att det är en stor skillnad mellan vad Kriminalvården lägger i begreppet *avvikelse* och vad Socialstyrelsen menar med *avvikelse* inom patientsäkerheten. Man kan också enkelt ta reda på hur tryckfrihetsförordningen definierar *tryckfrihet*, hur TNC:s geologiska ordlista skiljer mellan *dy* och *gyttja*, och vad Språkrådets finska avdelning (i Sverige) anger att *sambo* ska heta på finska.

I en tid då vi överskölsjs med nya termer och begrepp är Rikstermbanken en guldgruva för alla som jobbar med språk. Termbanken hittar du på adressen www.rikstermbanken.se.

En elektronisk färd i språket

Festskrifter till forskare som fyller jämna år är inget nytt fenomen. Ganska nytt, åtminstone för humanister, är däremot att publicera festskrifter i endast elektroniskt format. Den nyligen utgivna festskriften till **Marketta Sundman** är den första elektroniska festskriften som publicerats vid Åbo universitet. Även om en tryckt bok har sina fördelar är det elektroniska formatet lättillgängligt i prydligt pdf-format. Boken är tillgänglig på <https://oa.doria.fi/handle/10024/43995>.

Festskriften är alltså tillägnad Marketta Sundman, uppskattad forskare och ansedd akademisk lärare. Till hennes forskningsintressen hör framför allt nusvenskans grammatiska struktur, tvåspråkighet och inläring av svenska som främmande språk. I föl tilldelade Svenska Akademien henne Margit Pahlsons pris. Priset ges till personer som genom sin verksamhet har gjort särskilt viktiga insatser för svenska språket.

Kurs i webbskrivande och språkriktighet

Forskningscentralen för de inhemska språken arrangerar den 8 maj en **heldagskurs i webbskrivande och språkriktighet**. Föreläsare är språkkonsulten Helena Englund från Sverige, som kommer att tala om webbtexter. Språkvårdarna Anna Maria Gustafsson, Eivor Sommar-dahl och Monica Äikäs från Focis tar upp frågor kring språkriktighet och översättning.

Läs mer om kursen på www.focis.fi under *Aktuellt*. Antalet deltagare är begränsat till 30 personer. Priset är 210 euro inkl. moms. I priset ingår för- och eftermiddagskaffe.

Svensk-finskt översättarseminarium i Jyväskylä

Arets svensk-finska översättarseminarium hålls på Jyväskylä universitet den 10–11 sep-

tember. Både konferensbyggnaden och hotellet är naturskönt belägna alldeles invid Jyväsjärvi. Programmet och uppgifter om pris och anmälan publiceras under våren på seminariets webbplats www.su-ru.com och i tidningen Kääntäjä–Översättaren.

Skriv in datumet i din kalender redan nu och håll utkik efter programmet! Frågor om seminariet besvaras av Anna Maria Gustafsson, agustafs@focis.fi, tfn 020-781 32 29.

Vad tycker du?

Vad tycker du om nya, uppfräschade Språkbruk? Hör gärna av dig till oss på redaktionen. Bland dem som skickat respons lottar vi ut senaste upplagan av Finlandssvensk ordbok. Skriv till oss på adressen sprakbruk@focis.fi.